CARE 4CLIMATE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

Kemikalije

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

KEMIKALIJE

C5.5: Promocija zelenega javnega naročanja

Avtorji:

mag. Tatjana Humar Jurič (Ministrstvo za zdravje, Urad za kemikalije),

Tatjana Orhini Valjavec (Ministrstvo za okolje in prostor, projekt LIFE IP CARE4CLIMATE)

Matej Cerovšek (Ministrstvo za okolje in prostor, projekt LIFE IP CARE4CLIMATE)

Janja Samec (Ministrstvo za okolje in prostor, projekt LIFE IP CARE4CLIMATE)

Lektor:

Mirjam Furlan Lapanja, Generalni sekretariat Vlade Republike Slovenije – Sektor za prevajanje

Oblikovanje:

D' Agency, Ljubljana, julij 2020

LIFE IP CARE4CLIMATE (LIFE17 IPC/SI/000007) je integralni projekt, sofinanciran s sredstvi evropskega programa LIFE, sredstvi Sklada za podnebne spremembe in sredstvi partnerjev projekta.

Za več informacij obiščite www.care4climate.si.

Vsak partner v projektu CARE4CLIMATE je odgovoren za strokovnost vsebin in sporočila v dokumentih in stališčih, ki jih pripravi oziroma izrazi v okviru navedenega projekta.

ISSN 2712-567X

Kazalo vsebine

Kemikalije **3**

Zakonodajni okvir, ki ureja področje kemikalij **4**

Hormonski motilci **5**

Nasveti potrošnikom **8**

Označevanje nevarnih kemikalij **10**

Zdravju nevarne snovi 12

Okolju nevarne snovi 13

Nevarne fizikalne lastnosti 13

Pregled kemikalij, ki se uporabljajo za posamezne skupine izdelkov **15**

Izdelki za osebno higieno 15

Živila in embalaža za živila 16

Tekstil, oblačila in obutev 17

Izdelki za čiščenje in pranje 18

Izdelki za otroke in igrače 19

O projektu LIFE IP CARE4CLIMATE **20**

Premislite preden natisnete!

Uporabljajte digitalno gradivo. Kadar se tisku ne morete izogniti, tiskajte črnobelo, obojestransko in več strani na posamezen list.

Kemikalije

Kemikalije (skupno ime za snovi in zmesi) so eden najbolj nasprotujočih si delov človekovega življenja in okolja. Velika večina se jih po uporabi izloči v okolje, kjer same ali kot razpadni produkti še naprej delujejo na ljudi in okolje. Škodljivi učinki kemikalij so zaradi svojega zapoznelega ter dolgotrajnega in počasnega delovanja težko opazni, zaradi razpršenosti v okolju pa zelo težko obvladljivi. Velike količine okolju tujih in nevarnih snovi izvirajo iz virov, kot so industrijski izpusti, odlaganje in sežiganje odpadkov in podobno.

Zakon o kemikalijah ureja promet s kemikalijami, določa ukrepe za varovanje zdravja ljudi in okolja pred škodljivimi učinki kemikalij in predpisuje obveznosti in postopke, ki jih morajo izpolnjevati zavezanci, ko proizvajajo, uporabljajo, skladiščijo ali dajejo v promet kemikalije. Promet s kemikalijami pomeni uvoz, prodajo kemikalije oziroma vsakršno njeno prepustitev tretji osebi. Temelji na zakonodaji Evropske unije (EU) ter povzema opredelitve in osnovne ureditve nadzora kemikalij, ki jih uvaja EU. S tem se Slovenija vključuje v mednarodne procese nadzora in obvladovanja tveganja kemikalij.

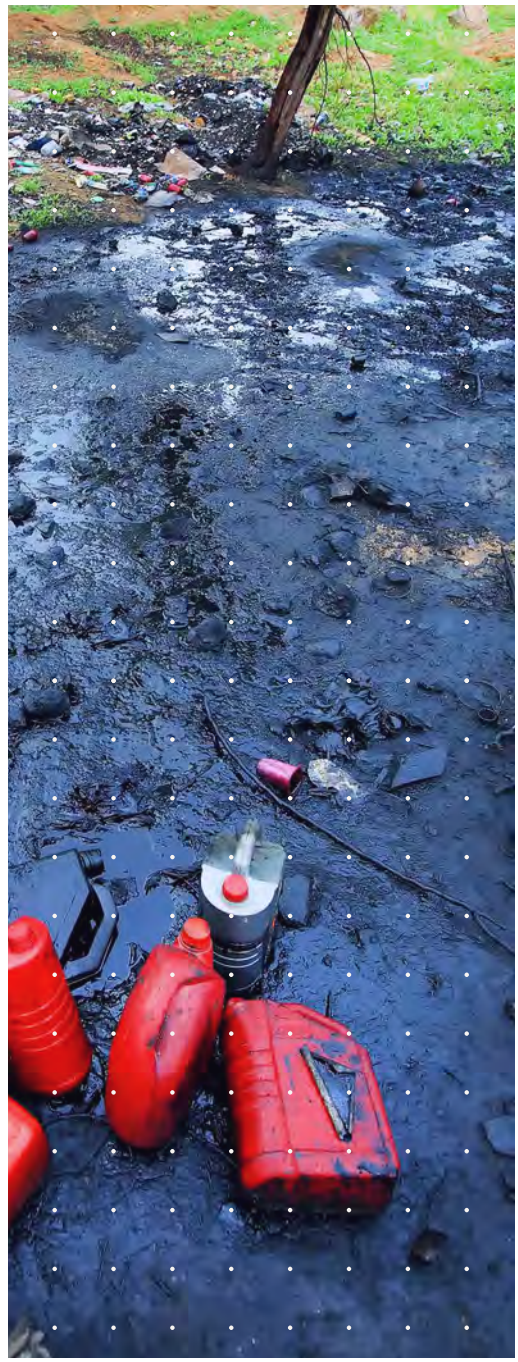

Zakonodajni okvir, ki ureja področje kemikalij

PREDPISI EU

- Uredba (1907/2006/ES) o registraciji, evalvaciji, avtorizaciji in omejevanju kemikalij (REACH)
- Uredba Sveta EU (1272/2008/ES) o razvrščanju, označevanju in pakiranju snovi ter zmesi
- Uredba o dostopnosti na trgu in uporabi biocidnih proizvodov (528/2012/EU)

ZAKONODAJA V REPUBLIKI SLOVENIJI

- Zakon o kemikalijah (Uradni list RS, št. 110/03)
- Pravilnik o sporočanju podatkov za kemikalije (Uradni list RS, št. 35/11, 49/13, 18/15, 69/15 in 97/15)
- Pravilnik o posebnih pogojih za dajanje biocidnih proizvodov v promet in merilih za določitev biocidnih proizvodov, ki se prodajajo le na določenih mestih prodaje (Uradni list RS, št. 70/07, 6/12, 14/13 in 25/14 – ZPVZBioP)
- Zakon o nadzoru strateškega blaga posebnega pomena za varnost in zdravje (Uradni list RS, št. 29/06)

Uredba REACH podaja obsežen zakonodajni okvir za proizvodnjo in uporabo kemikalij v Evropi. Odgovornost za zagotavljanje varnosti kemikalij, ki so proizvedene, uvožene, prodane in uporabljene v EU, preusmerja z javnih organov na industrijo.
Poleg tega uredba:

- spodbuja alternativne metode namesto testiranja na živalih,
- ustvarja enotni trg kemikalij,
- si prizadeva za pospeševanje inovacij in konkurenčnosti v sektorju,
- omogoča delovanje Evropske agencije za kemikalije (ECHA).

Uredba ureja delno tudi področje hormonskih motilcev ter omogoča njihovo prepoznavanje in vključitev na seznam snovi, ki vzbujajo veliko zaskrbljenost (tako imenovane SVHC-snovi).

Hormonski motilci

Hormonske motilce ali EDC-kemikalije (EDC – endocrine disrupting chemicals) imenujemo tudi endokrini motilci in motilci delovanja žlez z notranjim izločanjem. Med negativne učinke teh kemikalij spadajo težave z zanositvijo, diabetes in debelost. Te kemikalije najdemo v številnih izdelkih, kot so kozmetika, sončne kreme, zobne paste ipd.

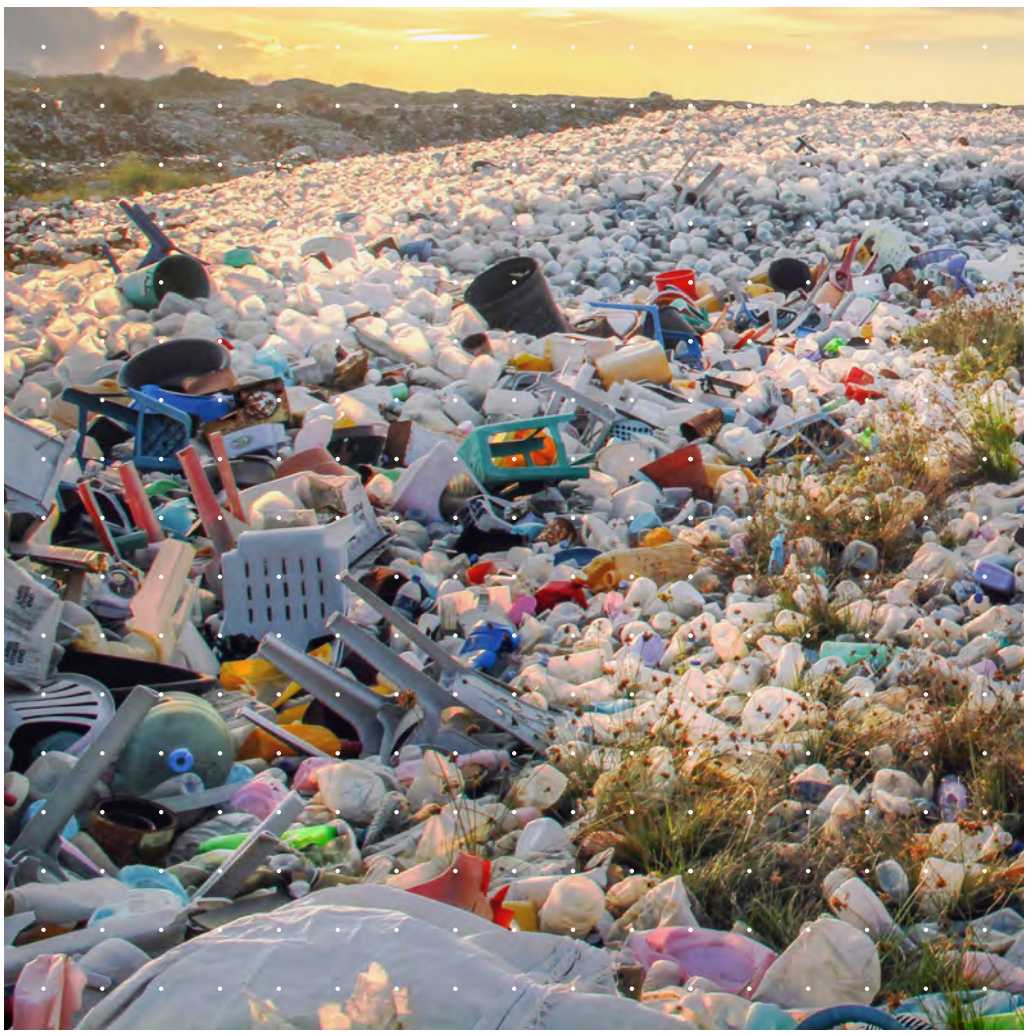

KEMIKALIJA

Bisfenol A (BPA)

NEVARNOSTI UPORABE KEMIKALIJE

Opredeljen je kot snov, ki povzroča endokrine motnje pri človeku in onesnažuje okolje. Bisfenol A in nekateri drugi mehčalci plastike so prepovedani v izdelkih za otroke.

NAJPOGOSTEJŠA UPORABA KEMIKALIJE

Je glavna sestavina v proizvodnji izdelkov, imenovanih polikarbonatna plastika, epoksi in epoksi smole. BPA lahko najdemo v plastiki, otroških steklenicah in zadrgah, materialih za pakiranje hrane (notranje obloge za posode za hrano, posode za mikrovalovno pečico iz polikarbonata, plastični dodatki, računalniki, CD-ji, papir, odporen proti toploti – računi), recikliranih papirnatih robčkih, toaletnem papirju, medicinskih pripomočkih, nekaterih zobnih polnilih, ki se uporabljajo v zobozdravstvu, lepilih, barvah, lakih za nohte ...

KEMIKALIJA

Ftalati

NEVARNOSTI UPORABE KEMIKALIJE

Ftalati motijo ravnovesje hormonov v živih organizmih in lahko povzročijo feminizacijo moških. Poleg tega je dokazana njihova rakotvornost, ki se predvsem kaže kot maligni rak dojk in rak na modih. Ftalati povzročajo različne nepravilnosti v tkivu mod in manjšajo plodnost pri moških.

NAJPOGOSTEJŠA UPORABA KEMIKALIJE

Uporabljajo se za mehčanje plastike. V EU so za izdelavo otroških igrač in izdelkov za nego otrok prepovedane naslednje skupine ftalatov: DEHP, DBP in BBP, pa tudi DINP, DIDP in DNOP. Prisotni so lahko v polivinilkloridnih (PVC)tleh, plastičnih ploščicah, preprogah s plastičnimi premazi, električnih kablih, lepilih, barvah, tiskalniških črnilih, detergentih, prevlečenih tkaninah, medicinskih izdelkih (rokavice), kozmetiki, tekstilu, nepremočljivih oblačilih, igračah (plastične lutke, vodne igrače, otroški bazeni, plavalni obroči, napihljive vzmetnice), gumijastih škornjih, hlačah.

KEMIKALIJA

Organske kositrove spojine

NEVARNOSTI UPORABE KEMIKALIJE

So nevarne za okolje, rakotvorne in strupene za imunski sistem.

NAJPOGOSTEJŠA UPORABA KEMIKALIJE

Prisotne so lahko v PVC-izdelkih (rokavice, embalažni materiali), PVC-tiskanju na tekstil, barvah za ladje, dezinfekcijskih izdelkih, v tekstilnem oblazinjenju. Najdemo jih tudi v PVC- izdelkih, kot so pladnji in papir za peko.

KEMIKALIJA

Nonilfenoli

NEVARNOSTI UPORABE KEMIKALIJE

Nonilfenoli so rakotvorne kemikalije, ki se iz izdelkov izpirajo tudi v okolje.

NAJPOGOSTEJŠA UPORABA KEMIKALIJE

Najdemo jih v čistilih za gospodinjstvo, kozmetiki, tekstilu in oblačilih, embalažnih materialih za živila, igračah, tleh, prozornih PVC-folijah in stenskih barvah.

KEMIKALIJA	NEVARNOSTI UPORABE KEMIKALIJE
Oktilfenol	Je uvrščen na seznam snovi, ki vzbujajo veliko zaskrbljenost (SVHC-snovi).

NAJPOGOSTEJŠA UPORABA KEMIKALIJE

Uporablja se pri proizvodnji barv, lepil, gum in kot površinsko aktivno sredstvo v čistilnih sredstvih.

KEMIKALIJA	NEVARNOSTI UPORABE KEMIKALIJE
Parabeni	Uporaba parabenov lahko privede do pojava kontaktnih alergij.

NAJPOGOSTEJŠA UPORABA KEMIKALIJE

So konzervansi, ki se uporabljajo za podaljšanje roka trajanja izdelka in ščitijo pred plesnijo in bakterijami. Prisotni so v številnih izdelkih za osebno higieno, zdravilih, hrani, cigaretah in lakih za čevlje.

KEMIKALIJA	NEVARNOSTI UPORABE KEMIKALIJE
Kemijski UV-filtri	Vplivajo na spremembo delovanja hormonskega sistema.

NAJPOGOSTEJŠA UPORABA KEMIKALIJE

Prisotni so v zaščitnih kremah pred soncem.

Nasveti potrošnikom

Kemikalije so v samem jedru naših materialov, izdelkov in proizvodnih sistemov, zato bi moralo biti ravnanje z njimi pomembna prvina pri vzpostavitvi trajnostnega razvoja.

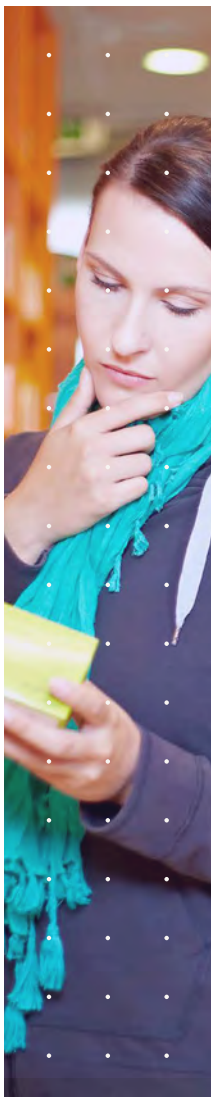

1 **Včasih je manj več.** Razmislimo o svojih potrebah in presodimo, ali je nakup sploh potreben.

2 **Bodimo previdni pri izbiri izdelka.** Bodimo pozorni na izdelke z okoljskimi znaki tipa 1 (ki jih je certificiral neodvisni organ) in na izdelke, ki so označeni, da v njih ni določenih snovi. Ti izdelki so navadno označeni kot ekološka hrana ali z izrazi, kot so brez PVC, brez BPA in podobno.

3 **Spoznajmo nevarne kemikalije in kemično varnost izdelkov.** V Sloveniji je izboljšanje kemijske varnosti v pristojnosti Urada RS za kemikalije, ki pripravlja in uveljavlja celovito zakonodajo, opravlja inšpekcijski nadzor, humani biomonitoring ter izobražuje, usposablja in ozavešča tako stroko kakor tudi industrijo in širšo javnost.

4 **Izogibajmo se uporabi izdelkov, ki vsebujejo PVC** (s PVC-etiketo in/ali oznako za recikliranje št. 03). Kot alternativo raje izberimo embalažo za hrano iz stekla, nerjavnega jekla ali porcelana, ki so boljši od plastičnih snovi.

5 **Redno zračimo prostore.** Nevarne kemikalije se lahko kopičijo v prostoru, če ga ne zračimo redno.

Ključna načela učinkovite strategije za spodbujanje, razvoj in uporabo okolju prijaznih kemikalij skozi ves njihov življenjski cikel:

#1 **Načelo: Spoznajte kemikalije v izdelkih.**

Proizvajalci morajo na izdelkih navesti ključne sestavine, ki jih uporabljajo v izdelkih. Kupci, še posebno profesionalni uporabniki nevarnih kemikalij, imajo pravico izvedeti več o nevarnih kemikalijah v izdelkih.

#2 **Načelo: Ocenite nevarnosti in se jim izognite.**

Proizvajalci bi morali poznati nevarne lastnosti snovi in zmesi v svojih izdelkih, uporabljati manj nevarne kemikalije, dati prednost izločanju nevarnih snovi, zmanjšati izpostavljenost pri uporabi nevarnih kemikalij in oblikovanju izdelkov, treba je razmisliti, kako se izogniti uporabi nevarnih kemikalij.

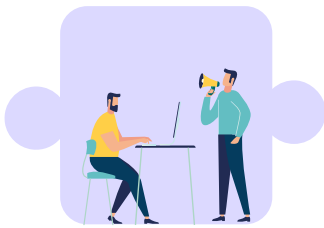

#3 **Načelo: Zavzemajte se za nenehno izboljševanje.**

Vzpostavite strukture, politiko in prakso upravljanja na ravni podjetij, ki ustvarjajo okvir za reden nadzor nevarnih kemikalij v izdelkih in procesih, hkrati pa spodbujajte uporabo kemikalij, procesov in izdelkov z majhnim potencialom nevarnosti.

#4 **Načelo: Podprite javno politiko in industrijske standarde, ki:**

- zagotavljajo dostopnost informacij o nevarnosti za dostopne kemikalije;
- poskušajo odpraviti ali zmanjšati znane nevarnosti;
- spodbujajo zeleno gospodarstvo, vključno s podporo raziskavam na področju zelene kemije in izobraževanja.

Označevanje nevarnih kemikalij

Vsaka nevarna kemikalija mora biti označena z ustrezno **etiketo**. Na njej morajo biti navedeni naslednji podatki:

1. **ime, naslov in telefonska številka dobavitelja** snovi ali zmesi – imena snovi, ki prispevajo k razvrstitvi, morajo biti na etiketi in v varnostnem listu v slovenskem jeziku
2. **identifikatorji izdelka** (ime kemikalije, CAS ...) – *navedba do štirih imen snovi (ki prispevajo h končni razvrstitvi zmesi: CMR, preobčutljivost ...)*
3. **piktogrami** za nevarnost
4. **opozorilna beseda** (Pozor ali Nevarno)
5. **stavki o nevarnosti oziroma H-stavki**
   - H 200–299 fizikalne nevarnosti
   - H 300–399 nevarnosti za zdravje
   - H 400–499 nevarnosti za okolje
6. **previdnostni stavki oziroma P-stavki** (splošno ravnanje, skladiščenje, odstranjevanje ...)
7. **nominalna količina** (obvezno, če je kemikalija namenjena splošni uporabi)
8. **številka UFI (=informacija za civilno zaščito v primeru zmesi, ki so nevarne za zdravje ali imajo nevarne fizikalne lastnosti)**

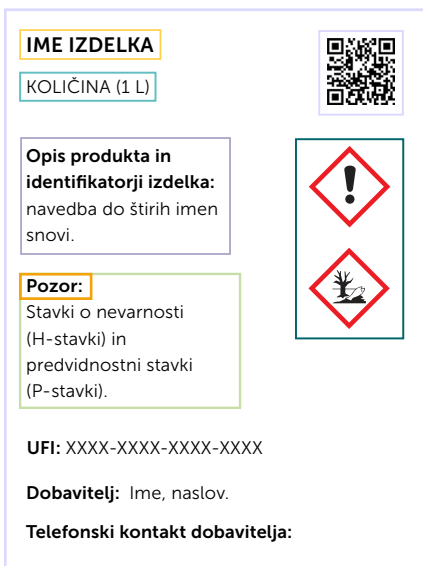

LEGENDA:

- Ime izdelka
- Nominalna količina
- Opis produkta
- Piktogrami
- Opozorilna beseda
- H-stavki in P-stavki

Varnostni listi so pomembno orodje za upravljanje tveganja pri uporabi kemikalij. Varnostni list je obvezen za vse kemikalije, ki so razvrščene kot nevarne.
Ta dokument vključuje informacije o lastnostih snovi ali zmesi in njenih nevarnostih ter navodila za ravnanje z njimi (njihovo odstranjevanje in prevoz pa tudi ukrepe prve pomoči, protipožarne ukrepe in ukrepe nadzora nad izpostavljenostjo).

Varnostni listi so namenjeni predvsem tistim, ki na svojem delovnem mestu prihajajo v stik z nevarnimi kemikalijami.

Varnostni list je treba takoj posodobiti, če so na voljo nove informacije o nevarnostih ali zaradi potrebe po strožjih ukrepih za obvladovanje tveganja.

Za vsako nevarno snov/zmes, ki se proizvaja, vnaša ali uvaža, mora dobavitelj imeti slovenski varnostni list, ki mora biti usklajen s slovensko zakonodajo. V primeru vnosa ali uvoza je za varnostni list odgovoren dobavitelj.

Oblika in vsebina varnostnega lista sta določeni v uredbi REACH.

Zdravju nevarne lastnosti

- AKUTNA (TAKOJŠNJA) STRUPENOST
  zelo škodljivi akutni učinki, ki se pojavijo že po enkratnem vnosu ali po kratkotrajni izpostavljenosti kemikalijam skozi kožo, usta ali pri vdihavanju.

- POVZOČAJO PREOBČUTLJIVOST DIHAL
- MUTAGENO za zarodne celice (takšne kemikalije lahko povzročijo dedne spremembe)
- RAKOTVORNO (takšne kemikalije lahko povzročijo raka)
- STRUPENO ZA RAZMNOŽEVANJE (takšne kemikalije škodljivo vplivajo na plodnost in razvoj potomcev)
- SPECIFIČNA STRUPENOST za posamezne organe (bolj škodljivi učinki)
- NEVARNO PRI VDIHAVANJU

- AKUTNA (TAKOJŠNJA) STRUPENOST (škodljivi učinki, ki se pojavijo po vnosu kemikalij skozi kožo, skozi usta ali pri vdihavanju)
- DRAŽENJE kože, oči
- PREOBČUTLJIVOST kože
- SPECIFIČNA STRUPENOST za posamezne organe (manj škodljivi učinki)
- DRAŽENJE DIHAL
- NARKOTIČNI UČINKI (takšne kemikalije lahko povzročijo omamljenost)

- JEDKOST za kožo (takšne kemikalije razjedajo kožo)
- HUDE POŠKODBE OČI

Okolju nevarne snovi

- OKOLJU NEVARNO
- AKUTNA STRUPENOST ZA VODNO OKOLJE
- KRONIČNA STRUPENOST ZA VODNO OKOLJE
- NEVARNO ZA OZONSKI PLAŠČ

Nevarne fizikalne lastnosti

- EKSPLOZIVI
- BOLJ NEVARNE SAMOREAKTIVNE KEMIKALIJE: so termično oziroma toplotno nestabilne in lahko brez prisotnosti zraka razpadejo, pri tem pa se sprošča toplota
- BOLJ NEVARNI ORGANSKI PEROKSIDI: so termično oziroma toplotno nestabilni in lahko eksplodirajo, hitro gorijo, so občutljivi na udarce ali trenje ...

- VNETLJIVI plini, aerosoli, tekočine, trdne snovi
- MANJ NEVARNE SAMOREAKTIVNE KEMIKALIJE so termično oziroma toplotno nestabilne in lahko brez prisotnosti zraka razpadejo, pri tem pa se sprošča toplota
- PIROFORNE kemikalije, ki se v stiku z zrakom zelo hitro vžgejo
- SAMOSEGREVAJOČE SE kemikalije, ki v stiku z vodo sproščajo VNETLJIVE pline
- MANJ NEVARNI ORGANSKI PEROKSIDI, ki so termično oziroma toplotno nestabilni in lahko eksplodirajo, hitro gorijo, so občutljivi za udarce ali trenje
- DESENZIBILIZIRANI EKSPLOZIVI

- OKSIDATIVNI plini, tekočine, trdne kemikalije, ki lahko ob prisotnosti kisika povzročijo vžig drugih kemikalij

- PLINI pod tlakom

- Snovi, ki so JEDKE ZA KOVINE: povzročajo hude opekline kože in poškodbe oči

Pregled kemikalij, ki se uporabljajo za posamezne skupine izdelkov

Izdelki za osebno higieno

Nekatere sestavine kozmetičnih izdelkov lahko negativno vplivajo na delovanje hormonov. Takšni so UV-filtri v zaščitnih izdelkih proti soncu in dnevnih kremah, konzervansih, najpogosteje parabenih, ki jih vsebujejo geli za tuširanje, šamponi, kreme, losjoni in izdelki za nego otrok.

Nasveti potrošnikom in javnim naročnikom

1 **Bodite pozorni na informacije** o sestavinah v kozmetičnih izdelkih.

2 **Ne kupujte izdelkov za nego telesa (zlasti otroških)**, ki so konzervirani s propilparabenom, butilparabenom ali BPA.

3 **Izogibajte se uporabi sredstev za zaščito pred soncem in nego kože,** ki vsebujejo kemikalije, ki lahko vplivajo na delovanje hormonov našega telesa. Te kemikalije so: 3-benziliden kamfor, 4-metil-benziliden kamfor, 4,4-dihidroksibenzofenon, benzofenon, etilheksilmetoksi-cinamnamat.

4 **Izdelki za zaščito pred soncem z mineralnimi UV-filtri** so boljša izbira.

5 **Včasih manj pomeni več.** Izdelke za dojenčke uporabljajte samo, če in ko jih potrebujete.

Živila in embalaža za živila

Škodljive snovi, ki jih najdemo v hrani, so najpogosteje ostanki pesticidov v sadju in zelenjavi, na primer ditiokarbamata ali vinklozina, pa tudi bisfenol A, ki lahko prehaja iz plastične embalaže v hrano. Karcinogen in tako zdravju škodljiv je tudi antioksidant butil hidroksianizol (BHA, E320).

Nasveti potrošnikom in javnim naročnikom

1. Izogibajte se uporabi izdelkov iz polikarbonata, ki jih je mogoče prepoznati po oznaki PC ali številki recikliranja 07.
2. Uporabljajte izdelke iz stekla, porcelana ali polietilena.
3. Ne uživajte konzervirane hrane, temveč svežo.
4. Uživajte ekološko hrano, saj ne vsebuje ostankov pesticidov.
5. Za shranjevanje in pakiranje živil uporabljajte sprejemljive nadomestke.
6. Ne segrevajte hrane v plastičnih posodah (zlasti ne v mikrovalovni pečici).

Tekstil, oblačila in obutev

Veliko uvoženega tekstila je onesnaženega z nonilfenol etoksilati (NPE). Te kemikalije so v EU prepovedane, vendar jih lahko najdemo v izdelkih, če so jih uporabili za čiščenje tekstila med samo proizvodnjo. NPE se lahko izperejo iz oblačil in v tem primeru so lahko nevarni za okolje, v katero preidejo z odpadnimi vodami. Problematični so tudi PVC-premazi. Oblačila, ki imajo protimikrobne lastnosti (kot so športna oblačila, spodnje perilo in nogavice), lahko vsebujejo tributil kositer (TBT). TBT lahko pogosto najdemo v gumijastih škornjih, hlačah in drugih nepremočljivih (dežnih) oblačilih. Pazite tudi pri nakupovanju obutve iz usnja, saj lahko vsebuje konzervans pentaklorofenol (PCP) ali kromate, ki so lahko alergeni.

Nasveti potrošnikom in javnim naročnikom

1 Pred nošenjem **operite nova oblačila.**

2 Uporabljajte oblačila **iz bombaža in naravnih vlaken.**

3 Če to ni nujno potrebno zaradi namena uporabe, **ne uporabljajte oblačil, kot so nogavice z antimikrobnimi lastnostmi.**

Izdelki za čiščenje in pranje

Učinkovanje čistilnih sredstev omogočajo kemikalije, zato zanje velja vsa zakonodaja o kemikalijah. V EU se v promet lahko dajejo samo detergenti s predpisanimi, praviloma popolnoma biološko razgradljivimi površinsko aktivnimi snovmi. Poleg tega morajo biti na njihovih etiketah navedeni podatki o sestavinah izdelka in pravem odmerku. Detergenti vsebujejo snovi, ki zmanjšajo površinsko napetost med vodo in maščobo, da se lahko mešata. Voda tako lahko zadrži maščobo in jo odstrani. Te snovi imenujemo površinsko aktivne snovi ali površinsko aktivni materiali.
Bolj ali manj nevarne kemikalije, ki jih najdemo v čistilnih, pralnih in pomivalnih sredstvih, so biocidi (dezinfekcijska sredstva, dražijo kožo in sluznico ter se nalagajo v telesu in slabijo imunski sistem), hlapne organske spojine (dražijo oči, grlo in pljuča) in triklorsan (protibakterijsko sredstvo), v nekaterih čistilih so še vedno fosfati (dražijo kožo, škodijo življenju v vodi) in fenoli (rušijo hormonsko ravnovesje v telesu), pa tudi različne dišave (povzročajo alergije).

Nasveti potrošnikom in javnim naročnikom

1. Preverite oznake izdelkov, ki jih uporabljate, in sledite navodilom, da se prepričate, da z njimi varno ravnate in jih shranjujete. Piktogrami za nevarnost kažejo, kakšno škodo lahko izdelek povzroči vašemu zdravju ali okolju. Na nalepkah so tudi informacije, kaj storiti, če se zgodi nesreča.
2. Raje izberite za okolje neškodljive detergente z uradnim znakom, na primer znakom EU za okolje ali nordijskim labodom.
3. Čistilna sredstva vedno uporabljajte v skladu z navodili. Nekateri izdelki lahko povzročijo alergijske reakcije in dražijo kožo in oči. Na primer sredstva za odmaševanje odtokov in čistila za stranišča lahko vsebujejo jedke snovi, ki lahko povzročijo hude opekline kože in poškodujejo oči. Detergenti za pomivalni stroj, sredstva za razkuževanje in čistila za pečice lahko resno škodijo vašemu zdravju, če z njim ne ravnate pravilno.
4. Ne pozabite shraniti svojih čistilnih izdelkov stran od dosega otrok ali hišnih ljubljenčkov. Pazite tudi, da različnih čistilnih sredstev ne mešate skupaj ali da ne zamenjate posode za shranjevanje vsebine.

Izdelki za otroke in igrače

Dojenčki in majhni otroci z vsemi čutili raziskujejo svoje okolje, tako da onesnaževala lahko dosežejo njihovo tele skozi usta in kožo, ki je zelo tanka in nežna.
Zato je pomembno, da se oskrbite z izdelki, ki ne vsebujejo PVC in BPA. Upoštevajte, da majhni otroci poleg žvečenja gumijastih predmetov v usta dajejo tudi predmete, ki niso namenjeni njim.

Razmislite o uporabi otroških stekleničk, pripomočkov in drugih izdelkov brez BPA.
Za več informacij se obrnite na proizvajalce posameznih izdelkov!

Otroške igrače še vedno vsebujejo veliko škodljivih kemikalij. Igrače iz pliša in njihova polnila lahko vsebujejo bromirane zaviralce gorenja, ki so škodljivi za naše zdravje.
Žal na etiketah igrač ni treba navajati njihove sestave.

Nasveti potrošnikom in javnim naročnikom

1 **Kupite igrače iz tkanin in plišaste igrače iz naravnih vlaken.** Prepričajte se, da je na igrači nalepka s sestavo izdelka.

2 **Redno perite vse plišaste predmete.**

3 **Ne kupujte igrač iz mehke plastike,** saj ta vrsta plastike ni primerna za otroke, ki so mlajši od treh let.

O projektu LIFE IP CARE4CLIMATE

Projekt LIFE IP CARE4CLIMATE ozavešča, izobražuje in usposablja deležnike na področjih trajnostne mobilnosti, zelenega javnega naročanja, trajnostne gradnje in učinkovite rabe energije v stavbah ter podjetjih, odpadne hrane in rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva (LULUCF) z namenom učinkovitejšega izvajanja ključnih ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov v Sloveniji do leta 2030.

Več informacij o projektu na www.care4climate.si.

Ekipa za zeleno javno naročanje
zejn.mop@gov.si

Partnerji projekta

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA INFRASTRUKTURO

Urbanistični inštitut Republike Slovenije
Urban Planning Institute of the Republic of Slovenia

EKO SKLAD
SLOVENSKI OKOLJSKI JAVNI SKLAD

UMANOTERA

Institut "Jožef Stefan" Ljubljana, Slovenija

GOZDARSKI INŠTITUT SLOVENIJE
SLOVENIAN FORESTRY INSTITUTE

IPOP Inštitut za politike prostora
Institute for Spatial Policies

Univerza v Mariboru
Fakulteta za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo

focus
družba za svetovanje razvoj

ZUM URBANIZEM, PLANIRANJE, PROJEKTIRANJE d.o.o.

ZAG ZAVOD ZA GRADBENIŠTVO SLOVENIJE

ZRMK

ZNANSTVENORAZISKOVALNI CENTER
SLOVENSKE AKADEMIJE ZNANOSTI IN UMETNOSTI

D›agency